

Landbruget i Landskabet er støttet af Landdistriktsmidler og Region Nordjylland.

På vej mod individuelle regler for tab af kvælstof

Om blot et eller to år kan der gives individuelle tilladelser til tab af kvælstof fra landbrug – hvis politikerne vil være med til det.

Ny forskning fra Aarhus Universitet giver fagligt grundlag for et markant skifte i reguleringen af kvælstof i dansk landbrug.

Forudsat at der på Christiansborg er vilje til at bruge forskernes resultater, vil det om blot et eller to år blive muligt for landmænd at tilmelde sig en frivillig ordning, hvor hver bedrift får tildelt ret til at udlede en bestemt mængde kvælstof.

Derefter må den enkelte landmand i store træk selv finde ud af at holde sig indenfor den tildelte udledningskvote.

En bedrift, der tilmelder sig ordningen, skal fortsat følge de overordnede miljøkrav fra EU. Men så længe, landmanden gør det, og så længe han kan dokumentere, at han holder sig indenfor sin udledningskvote, er det op til ham selv, hvordan han vil begrænse sit tab af kvælstof til vandmiljøet. Han vil ikke længere være underlagt de detaljerede særlige danske kvælstofregler.

Som dambrug og industri

Kvælstofreguleringen af landbrug vil dermed komme til at svare til den regulering, der i dag gælder for dambrug og industrivirksomheder. En ide der i øvrigt blev mødt med klapsalver fra hele det politiske spektrum og fra landbruget, da Natur- og Landbrugskommissionen anbefalede den i sin rapport fra april 2013.

To samarbejdsprojekter med deltagelse af Seges, forskere fra Aarhus Universitet og andre parter er nu på vej til at gøre ideen praktisk gennemførlig.

Først blev der som en lille del af det store projekt »Landbruget i Landskabet« målt på indholdet af kvælstof i seks dræn på Lykkegården i det nordvestlige hjørne af Djursland.

Her viste det sig, at der kun var ganske lidt kvælstof i drænvand på lavtliggende og inddæmmede arealer. Under 3 milligram pr. liter. På højere liggende jorde var der omkring fire gange så meget kvælstof pr. liter drænvand, men til gengæld var der meget lidt vand i drænene.

Potentiale for ændringer

- Resultaterne svarede til målinger, som Seges tidligere havde lavet på næsten 400 dræn på marker rundt om i hele landet. Det viser, at der er et potentiale for at målrette miljø-virkemidlerne indenfor den enkelte bedrift, siger Anton Rasmussen, agronom og akademisk medarbejder ved Aarhus Universitet, Institut for Bioscience.
- Hvis man målretter gødskning og virkemidler til den enkelte bedrift, kan man få en større miljøeffekt af sin indsats. Derved kan målrettet regulering bruges til at give landmanden større frihed til at gøde arealer og afgrøder ud fra robusthed og behov.
- Og det vil ikke gå ud over effekten på miljøet, når landmanden koncentrerer sin miljøindsats på de arealer, hvor de giver den største effekt, forklarer Anton Rasmussen.

Målinger i tre områder

Målingerne på det nordlige Djursland viste kun et lille øjebliksbillede, men den gav Seges og Aarhus Universitet mod på at gå videre med arbejdet.

Det sker i et igangværende projekt, der handler om at udvikle en metode til en ny såkaldt emissionsbaseret kvælstof- og arealregulering. Projektet er finansieret under den såkaldte GUDP-ordning.

Her bliver der målt på både N-min i marken og kvælstofudledningerne i et større antal dræn og vandløb i tre vandoplande – et syd for Slagelse, et mellem Odder og Horsens og et syd for Viborg.

- Her laver vi en meget detaljeret måling og kortlægning af kvælstofemissionerne. Resultaterne skal bruges til at lave en slags kagebog, som landmænd kan bruge til selv at måle og holde styr på deres kvælstoftab, forklarer professor Brian Kronvang. Også han er fra Aarhus Universitet, Institut for Bioscience.

- Nu går vi efter at få det bedst mulige faglige grundlag for at man kan lave helt lokale og individuelle løsninger på kvælstofreguleringen, siger han.

En politisk afgørelse

Det nye omfattende måleprogram varer i tre år. Men allerede i år skal den omtalte kagebog være færdig.

- Så det faglige grundlag for individuel regulering vil være på plads i løbet af et år. Men det er en politisk afgørelse, om og i givet fald hvornår det skal være muligt for landbrugsbedrifterne at gå over til den nye form for regulering, understreger professor Brian Kronvang.

Ramme

Af Per Henrik Hansen, på vegne af projekt Landbruget i Landskabet

Asdal_maaling:

Målinger af kvælstof i drænvand viste store forskelle fra mark til mark. (Foto: Michael Bo Rasmussen)

Lykkegd_kanal:

Kvælstoftabet fra Lykkegårdens lave jorde var meget lavt, viste målingerne. (Foto: Michael Bo Rasmussen)

Betinget ja fra landmand

Hvis en frivillig ordning med individuel kvote for udledning af kvælstof bliver virkelighed uden strammere krav om gødsning og efterafgrøder, så er det værd at se på, mener Henning Revsbech.

Sammen med sin familie driver han Lykkegården på Djursland, som har lagt dræn til en del af målingerne i projektet Landskabet i Landskabet.

- Vi vil gerne se på det, hvis vi for eksempel får mulighed for at anlægge et minivådområde og til gengæld får større frihed på dyrkningsarealet.
- Vi er villige til at se på alting, på betingelse af at det ikke fører til strammere krav i forhold til gødning eller efterafgrøder. Vores høje jorde er gode til hvede, og det vil koste os rigtig mange penge, hvis vi ikke kan få lov at dyrke vinterhvede på de arealer, siger han.

FAKTABOKS

To projekter

»Landbruget i Landskabet« begyndte i 2013 og sluttede i maj i år. Det var et meget bredt projekt, der på mange måder udfordrede den gældende praksis indenfor planlægning og miljøregulering i det åbne land.

Udover Seges og Aarhus Universitet deltog også LandboNord, Djursland Landboforening, kommunerne Hjørring og Norddjurs samt Aalborg Universitet.

Emissionsbaseret kvælstof- og arealregulering er et GUDP-projekt, der blev sat i gang i 2014 og varer indtil udgangen af 2017. Formålet er at skabe grundlag for en regulering baseret på udledningerne, ikke som i dag på inputtet af kvælstof. Foruden Seges og Aarhus Universitet deltager også GEUS (De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland), Sorbisense A/S og Eurofins Miljø A/S.